

TOKAJ

A Tokaji járás és az egész Hegyalja központjába a 18. század közepétől telepedtek izraeliták, akik a szőlő és bortermelés, valamint az értékesítés lehetőségeit kihasználva néhány évtized alatt népes, foglalkozási szerkezetét és vagyoni helyzetét tekintve is differenciált közösséggé alakultak. A tokaji kóser bór messze földön híres terméknek számított. A zsidóság gazdasági lehetőségeit korlátozó törvények és rendeletek között a föld és szőlőingatlanok „átengedését” szabályozó 1942. évi XV. tc. gyors és következetes végrehajtásának volt a legsúlyosabb következménye, mivel ezáltal számos család vesztette el egyetlen megélhetési forrását. Továbbá a nagy múltú kereskedelmi egyesület és a nőegylet is feloszlott, s ezzel az érdekképviselő és az elszegényedők segélyezésének utolsó lehetősége szűnt meg.

1944. április 7-én jelölték ki Tokajt gyűjtőtábornak, és április 16-án plakátolták ki, hogy a zsidóság jelenjen meg **a gyűjtőhelyen, a zsinagógában, valamint a hitközség épületében**. Onnan április 23-án több mint száz lovas fogattal szállították el a zsidóságot a **bodrogkeresztúri állomásra**, majd a **sátoraljaújhelyi gettóba**, ahonnan a második és a harmadik transzporttal – május 22-én és 25-én – kerültek Auschwitzba. Más források szerint május 16-án kerültek Kassára, majd négy transzporttal Auschwitzba.

A nagy múltú hitközség tagjainak jelentős része elpusztult. A közel 900 fős zsidóságból alig 150 túlélő maradt. Harminc tóratekercs megsemmisült, nyolc tórát pedig Mosolygó József görög katolikus lelkész mentett meg. Az első visszatérők a vallási életet újjászervezték, és 1945-ben a hitközség is újra megalakult. Az első elnök Wassermann Ernő volt, őt Binéth László követte. A közösséget 1949-ben, a környező kisebb településekről beköltözőkkel együtt 112 személy alkotta. Az utolsó hitközségi elnök Lőwy József volt, aki 1981-ben hunyt el. Tokajban 1999-ben négy zsidó élt, az egész egykori Hegyalján pedig 17.

